

YANGI O‘ZBEKISTON

Ijtimoiy-siyosiy gazeta

№ 103 (1702), 2026-yil 22-may, juma

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz_uz_news

yuz.uz_news

YXHT BILAN KO‘P QIRRALI HAMKORLIKNI KENGAYTIRISH MASALALARI MUHOKAMA QILINDI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 21-may kuni mamlakatimizga rasmiy tashrif bilan kelgan Yevropada xavfsizlik va hamkorlik tashkiloti bosh kotibi Feridun Sinirlio‘g‘luni qabul qildi.

Uchrashuvda YXHT bilan iqtisodiy-ekologik, siyosiy va gumanitar sohalaridagi hamkorlikni yanada rivojlantirish masalalari muhokama qilindi.

Ochiq va konstruktiv muloqot yuksak darajaga chiqqani, O‘zbekistonning YXHT va uning tizimidagi institutlar bilan hamkorligi izchil mustahkamlanib borayotgani mamnuniyat bilan qayd etildi. Tashkilot rahbariyati O‘zbekistonga tashriflarni muntazam amalga oshirmoqda, YXHT DIIHB missiyalari mamlakatimizda saylov jarayonlarini monitoring qilishda faol ishtirok etmoqda.

Transmilliy tahdidlarga qarshi kurashish, sud-huquq tizimini isloh qilish, gender tenglikni ilgari surish, inson huquqlarini himoya qilish va ommaviy axborot vositalarini rivojlantirish sohalarida amalga oshirilayotgan qo‘shma loyihalarning natijalari alohida qayd etildi.

Tomonlar kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish, raqamlashtirish va sun‘iy intellekti rivojlantirish, kadrlar malakasini oshirish, yoshlarni qo‘llab-quvvatlash hamda “yashil” kun tartibini ilgari surish kabi ustuvor yo‘nalishlarda ham hamkorlikni yanada kengaytirish zarurligini ta’kidladilar.

Hamkorlik bo‘yicha yangi “yo‘l xaritasi”ni tayyorlab, O‘zbekistonda va YXHT doirasida bir qator qo‘shma tadbirlarni o‘tkazish bo‘yicha kelishuvga erishildi.

Mintaqaviy va xalqaro kun tartibining dolzarb masalalari yuzasidan ham fikr almashildi.

O‘ZA

QURBON HAYITI MUNOSABATI BILAN EHTIYOJMAND AHOINI QO‘LLAB-QUVVATLASH CHORALARI KO‘RIB CHIQILDI

Prezident Shavkat Mirziyoyev Qurbon hayiti munosabati bilan ehtiyojmand aholini ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan qo‘llab-quvvatlash yuzasidan takliflar taqdimoti bilan tanishdi.

Mamlakatimizda inson qadrini ulug‘lash, aholini ijtimoiy himoya qilish, jamiyatda mehr-oqibat, saxovat va hamjihatlik muhitini mustahkamlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu tamoyillar, ayniqsa, xalqimizga xos ezuq fazilatlarini mujassam etgan muborak Qurbon hayiti kunlarida yanada yorqin namoyon bo‘ladi.

Taqdimotda O‘zbekiston musulmonlari idorasi, Ijtimoiy himoya milliy agentligi, Sog‘liqni saqlash vazirligi, Iqtisodiyot va moliya vazirligi, O‘zbekiston mahallalari uyushmasi hamda “Vaql” xayriya jamoat fondi tomonidan ishlab chiqilgan takliflar haqida axborot berildi.

Ularga ko‘ra, Qurbon hayiti munosabati bilan keng ko‘lamli tadbirlarni amalga oshirish nazarda tutilmoqda.

Jumladan, og‘ir va nogironlikni keltirib chiqaruvchi kasalliklarga chalingan 10 ming nafar bolada jarrohlik amaliyoti o‘tkazish, 2,3 ming nafar onkologik, gematologik va onkogematologik tashxisi qo‘yilgan bemorlarni tibbiy tekshiruvdan o‘tkazish, davolash va jarrohlik amaliyotlari, shuningdek, kamida 350 nafar bemorda jigar va buyrak transplantatsiyasi amaliyotlarini o‘tkazish xarajatlarini qoplash ko‘zda tutilgan.

Ijtimoiy himoyaga muhtoj bolalarni qo‘llab-quvvatlashga ham alohida e‘tibor qaratiladi. 8 ming nafardan ziyod yetim va ota-ona

qaramog‘idan mahrum bo‘lgan bolalar hamda Vatan sarhadlarini himoya qilish yo‘lida qurbon bo‘lgan ota-onalar farzandlarining omonat hisobvaraqlariga 200 dollar miqdorida pul mablag‘lari o‘tkazib beriladi.

Bundan tashqari, 500 ta masjidda aholi uchun qulay sharoitlar yaratish maqsadida zamonaviy tahoratxonalar qurish, rekonstruksiya qilish yoki ta‘mirlash, shuningdek, joylardagi qabristonlarni obod qilish ishlari amalga oshiriladi.

Davlat ta‘minotidagi oilalar, o‘zgalar parvarishiga muhtoj bo‘lgan yolg‘iz yashovchi hamda yolg‘iz keksalar va nogironligi bo‘lgan shaxslar oziq-ovqat to‘plamlari bilan ta‘minlanadi.

Mazkur chora-tadbirlar “Vaql” xayriya jamoat fondiga ajratiladigan 690 milliard so‘m mablag‘ hisobidan moliyalashtiriladi.

Shuningdek, ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi toifalari uchun ehsan dasturxonlari yozish, ziyoratgohlar va diniy ta‘lim tashkilotlarida qurbonlik tadbirlarini o‘tkazish rejalashtirilgan.

Prezidentimiz ehtiyojmand aholini qo‘llab-quvvatlash, bemorlarni davolash va bolalarga ko‘mak ko‘rsatish bilan bog‘liq tadbirlar shaffof hamda manzilli tashkil etilishi zarurligini ta’kidladi va mutasaddilarga tegishli topshiriqlar berdi.

O‘ZA

O‘ZBEKISTONLIK HOJILAR XALQIMIZNI DUO QILMOQDA

Prezident Shavkat Mirziyoyev O‘zbekiston musulmonlari idorasi raisi, muftiy shayx Nuriddin Xoliqnazar bilan telefon orqali muloqot qildi.

Suhbat muborak Qurbon hayiti arafasida, yurtdoshlarimiz Haj amallarini ado etayotgan qutlug‘ kunlarda bo‘lib o‘tdi.

Davlatimiz rahbari muftiy hazratlari orqali muqaddas Makka shahrida bo‘lib turgan barcha hojilarimizni Qurbon hayiti bilan samimiy tabriklab, ularning elu yurtimiz tinchligi, xalqimiz farovonligi, yoshlarimizning baxtu saodati yo‘lida qilayotgan ezuq duo va iltijolari qabul bo‘lishini tiladi.

Ta’kidlanganidek, keyingi yillarda Yangi O‘zbekistonda har yili 15 ming nafardan ziyod vatandoshimiz muborak Haj safariga bormoqda. Bu yil yana bir xayrli tashabbus amalga oshirilib, Vatan va xalq manfaati yo‘lida sidqidildan xizmat qilgan mehnat faxriylari, ularning oila a‘zolari, mahalla faollari, nuroniylar hamda kam ta‘minlangan oilalar vakillaridan iborat 100 nafar yurtdoshimiz ilk bor davlat hisobidan Haj safariga yuborildi.

Prezidentimiz ziyoratchilarimizning salomatligi va kayfiyati haqida so‘radi, ibodatlarini bajarishi uchun tashkiliy ishlarining borishi bilan qiziqdi.

Muftiy shayx Nuriddin Xoliqnazar Makka va Madina shaharlarida ziyoratchilarimiz uchun barcha zarur shart-sharoitlar yaratilayotgani, tashkiliy ishlar uyushqoqlik bilan o‘tayotganini ta’kidladi. Bundan qalbida shukronalik hissi jo‘shgan yurtdoshlarimiz muqaddas joylarda turib, Yaratgandan mamlakatimiz tinchligi, xalqimiz farovonligini so‘rab duolar qilayotganini qayd etdi.

O‘ZA

HAYIT — KATTA BAYRAM, HAR QADAMDA SHODIYONA

2

BUYUK MILLIY O‘ZANGA QAYTISH

YOSHARAYOTGAN ILMIY MUHITGA YANGI KUCH VA FIKR, O‘ZGACHA NAFAS KIRIB KELMOQDA

O‘zbekiston Fanlar akademiyasi prezidenti, O‘zbekiston Qahramoni, akademik Shavkat AYUPOV bilan “Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari bosh muharriri Salim DONIYOROV suhbatlari

— Keyingi yillarda yurtimizda ilm-fanga, olimlarimiz tadqiqotlariga juda katta e‘tibor qaratilayotir. Ilmiy salohiyatni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, yangi avlod tadqiqotchilarini rag‘batlantirish borasida keng ko‘lamli ishlar qilinmoqda. Shu bilan birga, xalq iborasi bilan aytganda, fanimiz “yosharib”, uning safiga yangi kuch, yangi fikr va yangi nafas kirib kelmoqda. Suhbatimizni aynan shu yo‘nalishdagi o‘zgarishlar tahlilidan boshlasak.

— Darhaqiqat, so‘nggi o‘n yilda olimlar hayotida, umuman, milliy ilm-fanimiz taqdirida chuqur va tizimli o‘zgarishlar yuz berdi. Jamiyat taraqqiyoti ilgama munosabat bilan chambarchas bog‘liq. Agar ilm e‘zozlansa, taraqqiyot mustahkam bo‘ladi, agar e‘tibor susaysa, rivojlanish sur‘ati sekinlashadi.

Taxminan 2000-yillarga kelib, Fanlar akademiyasiga va umumiy ilm-fan sohasiga e‘tibor muayyan ma’noda susayganini ko‘ramiz. Mazkur jarayonning eng asosiy ko‘rsatkichlaridan biri moliyalashtirish tizimidagi o‘zgarishlar edi. 2000-yilga qadar Fanlar akademiyasiga qarashli institutlar va olimlar to‘g‘ridan to‘g‘ri davlat byudjeti hisobidan ta‘minlanardi.

Biroq keyinchalik yangi tizim joriy qilinib, moliyalashtirish loyihalar asosiga o‘tkazildi. Ya‘ni ilmiy jamoa innovatsiya grantlarini yutib olsagina, moliyaviy ta‘minotga ega bo‘lardi. Bu, bir qarashda, raqobat muhitini yaratishga xizmat qilgandek tuyulsa-da, amalda qator murakkab muammolarni ham keltirib chiqardi.

Masalan, bir institutda o‘nga yaqin laboratoriya va shuncha ilmiy maktab mavjud bo‘lsa, ularning

taqdiri loyiha yutish yoki yutmaslikka bog‘liq bo‘lib qoldi. Loyiha yutib olganlar moliyalashtirildi, yuta olmagani esa qiyin ahvolda tushdi.

Natijada ko‘plab ilmiy muassasalarda qisqartirishlar boshlandi. Chunki loyiha tanlovlarda muayyan darajada subyektiv omillar mavjud edi. Kimdir tashabbuskorlik va tashkilotchilik qobiliyati bilan ko‘proq grant yuta oldi, kimdir esa sof ilm bilan shug‘ullanib, bu jarayonda chetda qolib ketdi. Shular ta’sirida ayrim institutlar sezilarli darajada qisqardi. Ilmiy xodimlar soni ham keskin kamaydi: agar avval Fanlar akademiyasi tizimida 4-5 ming atrofida tadqiqotchi faoliyat yuritgan bo‘lsa, bu raqam keyinchalik qariyb ikki barobar kamaydi.

Qisqartirishdan esa tabiiy ravishda avval yoshlar jabr ko‘rdi. Chunki katta ilmiy darajaga

ega mutaxassislar saqlab qolinar, ilmiy yo‘lini endi boshlagan yoshlar esa tizimdan chetlashtirilardi. Bu fanning “qarishi”ga, ya‘ni yoshlar ulushi keskin kamayishiga olib keldi. Vaqt o‘tishi bilan Fanlar akademiyasi ko‘proq qariyb ulug‘ olimlar jamlangan muassasaga aylanib qoldi.

Agar 1995-yilda akademiya a‘zolariga saylov bo‘lib o‘tgan bo‘lsa, keyingi saylov faqat 2017-yilga kelibgina o‘tkazildi. Ya‘ni qariyb yigirma ikki yil davomida jarayon to‘xtab qoldi.

— Uzoq yillar davomida akademiklar saylovlari o‘tkazilmagani, ular soni qisqarib borgan ilmiy salohiyatning yuzaga chiqishiga qanday ta’sir ko‘rsatdi?

— Albatta, ilm-fan taraqqiyotida yoshlarning o‘rni beqiyos. Chunki inson yoshi ulg‘aygan sari tajriba orttiradi, ammo har kim ham yetmish yoshdan keyin faol ilmiy izlanish qilishi oson emas. Katta avlod vakillari rahbarlik qilishi, yo‘l-yo‘riq ko‘rsatishi, ilmiy maktab yaratishi mumkin, lekin yangi g‘oya va qarashlar ko‘pincha yoshlar qalbidan paydo bo‘ladi.

Shu bois, har qanday ilmiy muhitda avlodlar uyg‘unligi zarur. Ilmiy rahbarim, akademik Sarimsoqov bunday degan edi: “Agar ilmiy jamoada faqat qariyalar bo‘lsa, bu — tragediya, faqat yoshlar bo‘lsa, bu — komediya, agar barcha avlod vakillari jam bo‘lsa, bu simfoniya”. Bu juda chuqur falsafiy fikr. Chunki ilm bir vaqtning o‘zida tajriba va shijoat, sabr va izlanish, an‘ana va yangilik uyg‘unligidir.

HAYIT – KATTA BAYRAM, HAR QADAMDA SHODIYONA

Joriy yil 20-may kuni qabul qilingan qarorga binoan, bu yilgi Qurbon hayiti “Inson qadri uchun, inson baxti uchun” degan ezgu gʻoyani chuqur qaror topirishda, mehr-muruvvat, xayr-u saxovat ishlari yana ham keng koʻlam kasb etishida muhim huquqiy asos boʻladi.

Muborak Qurbon hayitini har yilgidan koʻra oʻzgacha, koʻtarinki nishonlayapmiz. Chunki bu yil yurtimizda turli sohalarda fidoyilik koʻrsatib mehnat qilgan va qilayotgan 100 nafar yurtdoshimiz “Prezident hojisi” sifatida islomning beshinchi ruknini mukammal ado etyapti. Bunday ezgu ish tarix sahifalariga zarhal harflar bilan bitiladi.

Qurbon hayiti butun islom ummati uchun juda katta bayram. Alloh taolo bu kunda bizni hayit namozini oʻqishga, qurbi yetgan kishilarni esa qurbonlik qilishga buyurgan. Qurʼoni karimda marhamat qilinadi: “Bas, Rabbingiz uchun (besh vaqt yoki Qurbon hayiti uchun) namoz oʻqing va (tuya) soʻyib qurbonlik qiling!” (Kavsar surasi, 2-oyat).

Shuningdek, qurbonlik haqida Baro ibn Ozib roziyallohu anhudan rivoyat qilingan hadisda Paygʻambarimiz sollallohu alayhi vasallam bunday deganlar: “Darhaqiqat, bugungi kunda avval boshlaydigan ishimiz Qurbon hayiti namozini oʻqish, soʻngra (uy-larimizga) qaytib qurbonlik qilishdir. Kim shunday qilsa, demak, u sunnatimizga muvofiq ish qilibdi. Kim hayit namozidan oldin soʻysa, u qurbonlik emas, balki oʻz ahli uchun taqdim qilgan qoʻshtdir” (Imom Buxoriy rivoyati).

Faqlilarimiz qurbonlikning istilohiy maʼnosini taʼriflab, “Qurbonlik bu — maxsus

Abdugahhor domla YUNUSOV, Tashkent shahri bosh imom-xatibi

hayvonni maxsus vaqtda soʻyishdir”, deganlar. Qurbonlik shariatga ikkinchi hijriy sanada kiritilgan. Hanafiy mazhabi boʻyicha qurbonlik qilish vojibdir. Qurbonlik qilish hur, balogʻat yoshiga yetgan, oqil, muqim, yaʼni safarda boʻlmagan va zakot nisobiga ega musulmon shaxsga vojib boʻladi. Qurbonlik qilishning vaqti hayit kuni tong otishi bilan kiradi va hayitning uchinchi kuni quyosh botishi bilan tugaydi. Qurbonlik hayit namozi oʻqib boʻlingach qilinadi.

Qurbonlik goʻshining uchdan birini oila ahliga, uchdan birini qoʻshnilariga, qolganini muhtojlarga tarqatish mustahabdir. Hammasini faqirlarga bersa yoki oilada koʻpchilik boʻlsa, uyda qoldirsa ham boʻladi. Terisini sotish yoki qassobning xizmat haqiga berish joiz emas. Mabodo sotilsa, puli kambagʻallarga ehson qilinishi kerak.

“Faqlilarimiz qurbonlikning istilohiy maʼnosini taʼriflab, “Qurbonlik bu — maxsus hayvonni maxsus vaqtda soʻyishdir”, deganlar. Qurbonlik shariatga ikkinchi hijriy sanada kiritilgan. Hanafiy mazhabi boʻyicha qurbonlik qilish vojibdir. Qurbonlik qilish hur, balogʻat yoshiga yetgan, oqil, muqim, yaʼni safarda boʻlmagan va zakot nisobiga ega musulmon shaxsga vojib boʻladi. Qurbonlik qilishning vaqti hayit kuni tong otishi bilan kiradi va hayitning uchinchi kuni quyosh botishi bilan tugaydi. Qurbonlik hayit namozi oʻqib boʻlingach qilinadi.

AGROSANOAT – INVESTITSIYA, INNOVATSIYA VA EKSPORT UYGʻUNLIGI

Islohotlar samarasi

Mamlakatimizda qishloq xoʻjaligini modernizatsiya qilib, eksport imkoniyatini kengaytirishga alohida eʼtibor berilyapti. Bu, oʻz oʻrnida, aholi daromadi oshib, iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Xususan, Surxondaryo viloyatida yangi agrosanoat modeli shakllanib bormoqda.

Bunday yangilanishlar jarayoni esa xalqaro hamkorlarning ham qiziqishini kuchaytirmoqda. Masalan, Yaponiyaning yetakchi kompaniyalari vakillaridan iborat delegatsiya viloyatning sohadagi natijalari bilan tanishdi. Maqsad hamkorlikni yoʻlga qoʻyish va har ikki tomon uchun foydali kelishuvga erishishdir. Surxondaryo viloyatida esa xalqaro standartlarga javob beradigan loyihalar yil sayin koʻpayib bormoqda.

Jumladan, Denov tumanida barpo etilayotgan “Denov agro star” majmuasi

istiqbolli loyihalardan. Qiymati 15 milliard soʻmlik loyiha toʻla quvvatda ishlay boshlasa, yiliga 10 ming tonna limon va yer yongʻoq mahsulotini saralab, qayta ishlab, qadoqlash va saqlash imkonini beradi. Ushbu manzilga limon mahsulotlari, yer yongʻoqni qayta ishlash orqali tayyorlanayotgan oziq-ovqatlar, ularning sifati, qadoqlash va logistika jarayoni mehmnlarda katta qiziqish uygʻotdi.

— Bu yerda ishlab chiqarishdan tortib, mahsulotni qayta ishlab eksport qilishgacha boʻlgan yaxlit tizim yaratilgan. Bu loyiha toʻliq

ishga tushgach, soha uchun katta imkoniyatlar eshigi ochiladi. Yurtingizda Yaponiya bozoriga import qilishimiz mumkin boʻlgan mahsulotlar nihoyatda koʻp. Mutaxassislarni jalb etib, Oʻzbekistonning ichki taʼminot zanjirini qurishda hissa qoʻshmoqchimiz. Maqsadimiz jahon bozori talabiga mos eksport tizimini yanada rivojlantirish, — deydi yaponiyalik mutaxassis Yusuke Noju.

Uzun tumanidagi “Uzun agro star” korxonasi ham sohada samarali faoliyat yuritmoqda.

— Korxonamizda xurmo va anjir yetishtirish, saralash, quritish, qadoqlash va eksportga tayyorlash boʻyicha yaxlit tizim yoʻlga qoʻyilgan. Hududdagi agromaktabda esa mahalliy dehqonlarga bogʻdorchilik ilmi oʻrgatilmoqda, — deydi “Uzun agro star” MCHJning marketing, eksport, xalqaro hamkorlik boʻlimi boshligʻi Otabek Xonxoʻjayev.

Vohada qishloq xoʻjaligini diversifikatsiya qilish, import oʻrnini bosuvchi mahsulotlar yetishtirish va aholi bandligini taʼminlash borasida ham muhim loyihalar amalga oshirilmoqda. Ana shunday

istiqbolli tashabbuslardan biri banan yetishtirishga moʻljallangan zamonaviy issiqxonalar tashkil etishdir. Masalan, Shoʻrchi tumani Obodon mahallasidagi 6,9 gektar yerda xuddi shunday zamonaviy issiqxonalar majmuasi barpo etilmoqda.

Umumiy qiymati 7 milliard soʻmlik mazkur investitsiya loyihasi doirasida issiqxonalarga 14 ming tup banan koʻchati ekiladi. Ayni paytda hududda 30 dan ziyod lot shakllantirilib, ularning 30 foizdan ortigʻiga banan va papayya koʻchatlari ekildi.

Mutaxassislar hisob-kitobiga koʻra, har bir gektar issiqxonaga oʻrtacha 2000 tup banan koʻchati joylashtiriladi. Bu bir gektardan yiliga uch marta hosil olish imkonini berib, oʻrtacha 150 tonna mahsulot yetishtirishga zamin hozirlaydi. Shundan kelib chiqib, yangi tashkil etilayotgan issiqxonadan bir yilda ming tonnadan ortiq banan hosili olinadi.

Bugun Surxondaryo viloyatiga har yili taxminan 200 tonna banan mahsuloti import qilinadi. Mahalliy iqlimga moslashtirilgan banan navi kam mehnat va oʻgʻit talab qilishi, totli ekani bois, xaridorgiriligini hisobga olsak, loyiha qanchalik ahamiyatli ekani oydinlashadi.

Muhimi, loyiha tufayli 150 ta doimiy yangi ish oʻrni ochiladi. Davlat byudjetiga 2,3 milliard soʻm qoʻshimcha tushum tushib, 3,5 million dollarlik import mahsulot oʻrni bosiladi. Tumandagi “Hotamtoy”, “Qoraariq” va “Bobotogʻ” massivlari hududiga suv chiqarish orqali yana 1000 gektar yangi yerni oʻzlashtirish rejalashtirilgan.

Umuman olganda, Surxondaryo agrosanoati ilmiy yondashuv, zamonaviy texnologiyalar bilan bozor talablariga moslashib bormoqda. Bular sohani integratsiyalashgan yaxlit tizimga aylantirmoqda. Mazkur yangilanishlar mahsulot hajmi va sifatini birdek oshirib, bandlik, daromadni oshirish hamda eksport salohiyatini yuksaltirish orqali iqtisodiy barqarorlikka xizmat qiladi.

Sarvar TOʻRAYEV, “Yangi Oʻzbekiston” muxbiri

TEZKOR, ANIQ VA ORTIQCHA QOʻGʻOZBOZLIK DAN XOLI DAVLAT XIZMATLARI

Bugunning gapi

Davlat xizmatlarini izchil rivojlantirish shunchaki maʼmuriy islohot yoki elektron xizmat koʻrsatish tizimi emas. Bu, avvalo, mamlakatning imiji, insonlar bilan muloqot qilish salohiyatining muhim koʻrsatkichlaridan hisoblanadi. Zero, bugungi zamonaviy dunyoda davlat xizmatlarining sifati tom maʼnoda odamlarning kundalik turmush farovonligiga taʼsir etmoqda.

Qachonki, davlat xizmatlari tezkor, aniq va ortiqcha qogʻozbozlikdan xoli boʻlsa, insonning eng qimmatli boyligi — vaqti tejraladi. Uzun dan uzoq navbatlarda soatlab turish, turli maʼlumotnomalar yigʻish yoki birgina yumush uchun qayta-qayta turli idoralarga qatnashga hojat qolmaydi. Biznesni roʻyxatdan oʻtkazish, hujjat rasmiylashtirish, tibbiy yoki ijtimoiy xizmatlardan foydalanish jarayonida ortiqcha ovoragarchilikdan xalos boʻladi. Bu esa davlat va jamiyat oʻrtasidagi munosabatlarning tub burilish nuqtasidir.

Mamlakatimizda soʻnggi yillarda mazkur yoʻnalish rivojiga alohida eʼtibor qaratilmoqda. “Inson qadri uchun” ezgu gʻoyasi asosida yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlar buning yaqqol isboti. Bu oʻzgarishlar davlat boshqaruvining mutlaqo yangi davri boshlanganini anglatadi. Endilikda diqqat markazida muayyan bir idora yoki shaxslar emas, balki aholi va uning manfaatlarini turibdi. Bundan oʻn yil avvalgi holatni eslasak, bugungi oʻzgarishlar naqadar ulkan ahamiyatga ega ekanini anglaymiz. Oddiy bir maʼlumotnomani olishning oʻzi ham koʻpincha odamni holdan toydirardi.

Bu esa sansalorlik, shaffoflik yetishmasligi va korrupsiya holatlari uchun qulay muhit yaratayotgandi. Aholi murakkab maʼmuriy tizimdan bezgan edi. Allaqachon vaziyatni tubdan oʻzgartirish vaqti kelgandi.

Shu bois, Prezidentimiz tashabbusi bilan 2017-yildan bu yoʻnalishda tizimli va izchil islohotlar boshlandi. Davlat xizmatlari markazlari, Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali hamda raqamli hukumat tizimi tashkil etilishi xizmatlarning yanada ochiq, tezkor va shaffofligini taʼminladi.

“Fuqarolar emas, hujjatlar harakatlanadi” tamoyili ushbu islohotlar asosini tashkil etdi. Davlat idoralari zarur maʼlumotlarni oʻzaro mustaqil almashish tizimini yoʻlga qoʻydi va natijada odamlarning idoralarda sarson boʻlishi, turli hujjatlar yigʻishiga ehtiyoj qolmadi.

Shuningdek, elektron xizmatlar joriy etildi, jarayonlar raqamlashtirildi. Xizmat koʻrsatish muddatlari qisqartirildi. Maʼmuriy tartib-taomillar soddalashtirildi. “Yagona darcha” tamoyili asosida koʻrsatiladigan

xizmatlar qatori kengaytirildi. Natijada tizim yanada shaffof, tezkor va inson manfaatlariga xizmat qiladigan shaklga keltirildi.

Yana bir muhim jihat. Davlat xizmatlari rivoji adolatga ishonch oʻrtashiga ham bevosita taʼsir koʻrsatadi. Zero, inson omili qancha kam boʻlsa, korrupsiya, subyektiv qarorlar va maʼmuriy toʻsiqlar xavfi shuncha kamayadi. Raqamlashtirish jarayonlarning ochiq, oshkora boʻlishini taʼminlaydi. Hamma uchun bir xil qoidalar amal qila boshlaydi. Bu esa ishonch masalasidir. Odamlar sodda, tushunarli va barqaror mexanizmlarga ishonadi.

Bu masalaning yana bir muhim jihatini alohida qayd etib oʻtish joiz. Zamonaviy davlat xizmatlari nafaqat qulaylik, balki ijtimoiy himoya vositasi hamdir. Keksa avlod uchun pensiya va tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyati, yoshlar uchun taʼlim, grantlar va hujjatlarni tezkor rasmiylashtirish, tadbirkorlar uchun esa ortiqcha xarajatlarni kamaytirish hamda iqtisodiy faollikni oshirish demakdir. Yaʼni samarali xizmatlar tizimi teng va keng imkoniyatlar muhitini yaratadi. Izchil rivojlanish islohotlarning eng muhim jihati. Har qanday raqamli transformatsiya jarayonlari tarqoq holda amalga oshirilsa, oʻz ahamiyatini yoʻqotadi.

Bitta qulay portal yaratish yoki ayrim xizmatlarnigina onlayn shaklga oʻtkazishning oʻzi kifoya emas. Odamlar tizimga yaxlit holda baho beradi. Agar xizmatlardan biri besh daqiqada amalga oshsa, boshqasi esa haftalab vaqt va qogʻozbozlikni talab qilsa, ishonch qozonish uchun qilingan mehnat behuda ketadi. Shu sabab davlat uchun nafaqat texnologiyalarni joriy etish, balki inson manfaatlariga qaratilgan sodda va barqaror xizmat koʻrsatish tizimini shakllantirish ham juda muhimdir.

Mamlakatimizda ushbu sohani transformatsiya qilishga alohida urgʻu berilmoqda. Xususan, oʻtgan yil noyabr oyida Oʻzbekistonni 2030-yilga qadar “ortiqcha byurokratiyadan xoli hudud”ga aylantirish maqsadida Birlashgan Arab Amirliklari bilan hamkorlikda “Byurokratiyani bartaraf etish — 2030” dasturi boshlangan. Shuning oʻzi ham bu yoʻnalishga naqadar katta ahamiyat qaratilayotganidan dalolat beradi.

Ayni maqsadda Strategik rivojlanish va islohotlar agentligi huzurida alohida loyiha ofisi tashkil etilgan. Dastur doirasida davlat organlari funksiyalarini 30 foiz qisqartirish, biznesga qoʻyiladigan talablarni 20 foizgacha maqbullashtirish, elektron davlat xizmatlari ulushini 90 foizdan oshirish koʻzda tutilgan.

Davlatimiz rahbariga joriy yil 12-may kuni davlat xizmatlarini koʻrsatish sohasida

byurokratiyani qisqartirish chora-tadbirlari yuzasidan qilingan taqdimotda bu boradagi ishtar yana bir bor tahlil etildi.

— Soʻnggi yillarda mamlakatimizda davlat xizmatlarini aholi va tadbirkorlar uchun qulay, tezkor va shaffof qilish boʻyicha keng koʻlamli ishlar amalga oshirildi, — deydi adliya vaziri Akbar Toshqulov.

— Davlat xizmatlari koʻlami 10 barobar koʻpayib, 61 milliondan oshdi. Ularning 80 foizi onlayn shaklda koʻrsatilmoqda. Birgina 2025-yilning oʻzida tadbirkorlikka oid 2 mingdan ortiq majburiy talab bekor qilindi. Shu bilan birga, sohada ortiqcha tartib-taomillar, qogʻozbozlik va takrorlanuvchi talablar hali ham saqlanib qolmoqda.

Taqdimotda davlat xizmatlarini “servis davlat” modeli asosida tubdan takomillashtirish boʻyicha takliflar koʻrib chiqildi. Bunda asosiy eʼtibor davlat xizmatini birorta ortiqcha hujjat talab qilmasdan, tez, shaffof va qulay koʻrsatishga qaratiladi. Xususan, 783 ta davlat xizmatiga “nol byurokratiya” tamoyilini joriy etish taklif qilindi. Bu orqali 550 turdagi davlat xizmati elektron shaklga oʻtkazilib, xizmat koʻrsatish bosqichlari 2 karra qisqaradi. 80 turdagi xizmat proaktiv va kompozit shaklga oʻtkaziladi. Natijada aholining har yili turli idoralarga kelish uchun sarflanadigan 35 milliard soʻmgacha transport xarajati tejraladi. Yana 80 turdagi xizmatni koʻrsatish muddati 2-3 karra qisqartirilib, oʻrtacha muddat 13 kundan 6 kunga tushiriladi.

Umumiy hisobda byurokratiyani qisqartirish choralari 2026-2030-yillarda iqtisodiyotni qoʻshimcha 13 milliard dollarga oʻstirish imkonini beradi.

Taqdimotda reestr.gov.uz yagona platformasi orqali davlat funksiyalari, majburiy talablar va davlat xizmatlari reyestrlarini yuritish, idoralar faoliyatini “Bureaucracy radar” asosida baholash, sunʼiy intellekt orqali tahlil qilish va “Biznes kalkulyator” orqali tadbirkorlar xarajatini hisoblash tizimini joriy etish taklif qilindi.

Bugungi globalashuv jarayonida mamlakatlar oʻrtasidagi raqobat faqat investitsiya yoki resurslar borasida emas, balki odamlarning turmush farovonligini oshirish yoʻnalishida ham kechmoqda. Davlat xizmatlari esa raqobatbardoshlikning muhim omiliga aylanyapti. Insonning yaxshi yashashi, mehnat qilishi, biznes yuritishi va davlat organlari bilan muloqoti uchun qulay sharoit yaratilgan mamlakatda kuchli iqtisodiyot, barqaror jamiyat shakllanadi.

Davlat xizmatlarini rivojlantirishning eng katta natijasi aholining davlat idoralariga munosabati ijobiy tomonga oʻzgaraganidir. Davlat xizmat koʻrsatish vazifasini toʻlaqonli ravishda bajarar ekan, insonlar oʻzini shu jamiyatning teng huquqli aʼzosi sifatida his eta boshlaydi. Islohotlarning strategik ahamiyati ham aynan shunda.

Lutfulla SUVONOV, “Yangi Oʻzbekiston” muxbiri

Yangi O‘zbekiston ruhi

BUYUK MILLIY O‘ZANGA QAYTISH

YOSHARAYOTGAN ILMIY MUHITGA YANGI KUCH
VA FIKR, O‘ZGACHA NAFAS KIRIB KELMOQDAO‘zbekiston Fanlar akademiyasi prezidenti, O‘zbekiston Qahramoni, akademik Shavkat AYUPOV bilan
“Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari bosh muharriri Salim DONIYOROV suhbat

Boshlanishi 1-betda

2012-yilda Matematika instituti direktori edim. Institutimiz Fanlar akademiyasi tarkibidan chiqarilib, Milliy universitet tasarrufiga o‘tkazilgan edi. Afsuski, bu jarayonda qator yirik ilmiy muassasalar — Yadro fizikasi, Fizika-texnika kabi institutlar ham jiddiy o‘zgarishlarga uchradi.

Bu muassasalar nafaqat ilmiy maktab, balki noyob texnik salohiyatga ham ega edi. Masalan, lazer qurilmalari, yadro reaktori kabi qimmatbaho va strategik ahamiyatga ega uskunalar mavjud bo‘lgan. Afsuski, ayrim jihozlar chet davlatlarga berildi, reaktor esa boshqa tizimga o‘tkazildi. Vaholanki, bu obyektlar har bir davlatda ham uchramaydigan noyob ilmiy infratuzilma edi. Bir vaqtlar Markaziy Osiyoda yagona bo‘lgan yadro reaktori aynan yurtimizda joylashgani ham bejiz emasdi. Bu, o‘z navbatida, o‘zbek fizika maktabining yuksak salohiyatidan dalolat berardi.

Yana bir misol — Parkentda barpo etilgan katta quyosh pechi. Bu inshoot dunyoda atigi ikki davlatda — O‘zbekiston va Fransiya mavjud, ilmiy-texnologik jihatdan nihoyatda muhim obyekt. Afsuski, muayyan vaqtlarda bu kabi noyob imkoniyatlardan to‘liq foydalanilmadi.

2017-yildan boshlab davlatimiz rahbarining qator qaror va farmonlari qabul qilindi, sohada tub burilish yasaladi. Ilmiy institutlar qayta tiklandi, ularning maqomi va vazifalari qayta belgilandi. Matematika instituti ham yana Fanlar akademiyasi tarkibiga qaytarilib, o‘zining tarixiy nomi va maqomiga ega bo‘ldi. Bu, shubhasiz, ilm-fanga bo‘lgan munosabatdagi tub burilish edi.

Albatta, infratuzilmani tiklash birinchi qadam, eng katta muammo esa kadrlar bilan bog‘liq edi. Chunki o‘tgan yillar davomida ko‘plab iqtidorli olimlar chet ellarga ketib qolgan, ayrimlari esa boshqa sohalarga o‘tib ketgandi.

—2016-yil dekabr oyida Prezidentimizning akademiklar va olimlar bilan uchrashuvi jamiyatda katta aks sado berdi. Ayniqsa, bu ilmiy jamoatchilik uzoq kutgan voqea bo‘ldi. Keyinchalik ko‘plab muhim hujjatlar, jumladan, yaqinda O‘zbekiston Fanlar akademiyasi faoliyatini takomillashtirish bo‘yicha qaror qabul qilindi. Mazkur hujjat doirasida qanday ishlar amalga oshirilmoqda?

— Ha, bu haqiqatan ham nihoyatda muhim va tarixiy ahamiyatga ega qaror bo‘ldi. Qaror, avvalo, Fanlar akademiyasining jamiyatdagi o‘rni va roli ni qayta belgilab berdi. Ilm-fan faqat nazariy izlanishlar bilan cheklanib qolmasdan, unga mamlakat taraqqiyotining harakatlantiruvchi kuchi sifatida qaraldi. Qaror doirasida o‘nga yaqin ustuvor yo‘nalish belgilab olindi. Jumladan, zamonaviy bio va nanotexnologiyalar, sun‘iy intellekt va kvant texnologiyalari yadroviy fan va radiatsion texnologiyalar, raqamli tabiat va toza suv, qayta tiklanuvchi energetika, ma‘naviy meros kabi strategik sohalarga alohida e‘tibor qaratildi. Bu esa ilmiy izlanishlarning zamon talablari bilan uyg‘unlashuvini ta‘minlashga xizmat qildi.

Eng muhim yangiliklardan biri — ilm-fan va ishlab chiqarish o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni kuchaytirishga qaratilgan mexanizmlar ishlab chiqilganidir. Chunki amaliyot ko‘rsatdiki, olimlar tomonidan yaratilgan ko‘plab ixtiro va takliflar sanoatgacha yetib bormay qolar, ishlab chiqaruvchilar esa o‘z muammolariga yechimni chet eldan izlashga majbur bo‘lardi. Bu esa milliy ilmiy salohiyatdan to‘liq foydalanilmayotganini anglatardi.

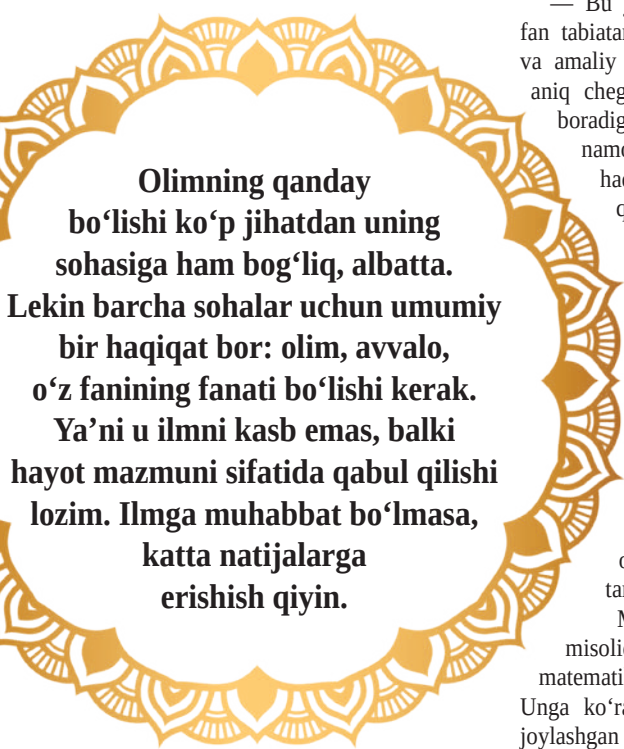
Shu bois, qarorda fan va sanoat o‘rtasida ko‘prik vazifasini bajaradigan maxsus kengash tuzish nazarda tutildi. Ushbu kengash Prezident Administratsiyasi huzurida faoliyat yuritib, tarkibiga yetakchi olimlar va sanoat vakillari kiritildi. Endi olimlar o‘z ishlanmalarini bevosita ishlab chiqaruvchilarga taqdim etadi, sanoat esa o‘z muammolarini ochiq bayon qiladi. Agar o‘zaro manfaatli kelishuvga erishilsa, loyihalarini amalga oshirish uchun davlat tomonidan grantlar ajratiladi. Chunki har qanday ixtiro amaliyotga joriy etish uchun muayyan vaqt va qo‘shimcha tadqiqotlar talab etiladi.

Aslida, bunday tizim ilgari ham mavjud edi. Sobiq ittifoq davrida har bir yirik ishlab chiqarish

QR-KOD ORQALI
VIDEOGA O‘TING!

tarmog‘ining o‘z ilmiy-tadqiqot instituti bo‘lib, u ilm va sanoatni bog‘lab turuvchi asosiy bo‘g‘in vazifasini bajarardi. Keyinchalik bu tizim yo‘qolib ketdi. Natijada bugungi kunda olimlar sanoatda qanday muammolar borligini to‘liq bilmaydi, ishlab chiqaruvchilar esa ilmiy yechimni qayerdan topishni anglab yetmaydi. Qarorda aynan shu masalaga alohida urg‘u berilgani bejiz emas.

Hujjatda yana bir muhim ko‘rsatkich belgilab qo‘yildi: Fanlar akademiyasi ilmiy xodimlarining kamida 60 foizini yoshlar tashkil etishi lozim. Ushbu maqsadga erishish uchun akademiyaga besh yil davomida har yili qo‘shimcha 140-150 ta shat birligi ajratish belgilandi. Bu, o‘z navbatida, yosh kadrlarni jalb qilish va ilmiy muhitni yangilashga xizmat qilmoqda.

Olimning qanday
bo‘lishi ko‘p jihatdan uning
sohasiga ham bog‘liq, albatta.
Lekin barcha sohalar uchun umumiy
bir haqiqat bor: olim, avvalo,
o‘z fanining fanati bo‘lishi kerak.
Ya‘ni u ilmni kasb emas, balki
hayot mazmuni sifatida qabul qilishi
lozim. Ilmga muhabbat bo‘lmasa,
katta natijalarga
erishish qiyin.

Shu bilan birga, qarorda oliy ta‘lim muassasalari bilan hamkorlikni mustahkamlash masalasi ham ilgari surildi. Chunki fan va ta‘lim bir-birini to‘ldiruvchi tizimlardir. Fanni go‘zal ko‘l deb tasavvur qilsak, oliy ta‘lim uni to‘yintiruvchi daryolardir. Agar bu daryolar qurisa, ko‘l ham sayozlashadi. Demak, ular o‘rtasida uzviy va doimiy aloqa bo‘lishi shart.

Yana bir muhim yo‘nalish — xorijda faoliyat yuritayotgan vatandosh olimlarni yurtimizga jalb qilish masalasi. Ilgari, afsuski, chet elga ketgan olimlarga nisbatan muayyan darajada salbiy munosabat mavjud edi. Hatto ayrim hollarda ularning qaytishi ham murakkablashtirilgan. Masalan, shogirdlarimdan ayrimlari AQSHga ketganidan so‘ng qaytib kelishga ikkilanib yurardi.

Boshqa davlatlar tajribasiga nazar tashlasak, masalan, Xitoy bunday vaziyatda mutlaqo boshqacha yo‘l tutgan. Ular ommaviy ravishda yoshlarni xorijga ta‘lim olish uchun yuborgan va ularning qaytishi yoki qolishiga qattiq cheklov qo‘ymagan. Natijada bugun dunyoning

yetakchi universitetlarida faoliyat yuritayotgan olimlarning katta qismi xitoyliklardan iborat.

Shu nuqtaiy nazardan, biz ham chet elda bilim olayotgan yoshlarimizni qo‘llab-quvvatlashimiz, ular bilan aloqani mustahkamlashimiz va milliy taraqqiyotga jalb etishimiz zarur. Chunki haqiqiy boylik tabiiy resurslar emas, balki inson kapitali, ya‘ni bilimli, tafakkurli va tashabbuskor avloddir.

— Ilmiy salohiyat masalasiga ham to‘xtalib o‘tsangiz. Aytaylik, o‘n yillar avval ayrim tadqiqotlarda O‘zbekistonning ilmiy salohiyati ancha sust bo‘lib qolgan edi. Bu holatni qanday izlash mumkin? Shuningdek, ilmiy tadqiqotlarning hayotiyliigi, dolzarbligi va amaliy ahamiyati nuqtayi nazaridan fundamental va amaliy fanlar o‘rtasidagi murakkab bog‘liqliklar haqida fikr bildirsangiz.

— Bu juda o‘rinli va muhim savol. Ilm-fan tabiatdan ikki yo‘nalishga — fundamental va amaliy sohalarga ajratiladi. Ular o‘rtasida aniq chegara yo‘q, balki bir-birini to‘ldirib boradigan, o‘zaro bog‘liq tizim sifatida namoyon bo‘ladi. Fundamental fan haqiqatni izlash, tabiat va koinot qonunlarini anglashga qaratilgan chuqur tafakkur mahsuli bo‘lsa, amaliy fan shu bilimlarni hayotga tatbiq etish vositasidir.

Ko‘pincha jamiyat tez natija beruvchi tadqiqotlarga ko‘proq e‘tibor qaratadi. Bu tabiiy, chunki iqtisodiyot va sanoatga tezkor yechimlar zarur. Biroq fundamental fanning qimmatli shundaki, uning samarasi darhol ko‘rinmasligi mumkin, ammo vaqt o‘tishi bilan u butun sivilizatsiya taraqqiyotiga ta‘sir ko‘rsatadi.

Men buni ko‘pincha matematika misolida tushuntiraman. Masalan, matematikada Yevklid geometriyasi mavjud. Unga ko‘ra, bir to‘g‘ri chiziqdan tashqarida joylashgan nuqta orqali faqat yagona parallel (ya‘ni berilgan chiziqli bilan kesishmaydigan) chiziqli o‘tkazish mumkin. Asrlar davomida olimlar bu qoidani isbotlashga uringan, ammo natijaga erisha olmagan.

XIX asrda esa Nikolay Lobachevskiy mazkur qarashni qayta ko‘rib chiqib, “Bu isbotlanadigan teorema emas, balki aksioma bo‘lishi kerak”, degan xulosaga keldi va noyevklid geometriyasini yaratdi. Unda bir nuqta orqali cheksiz ko‘p parallel chiziqlar o‘tkazish mumkin. Keyinchalik Bernhard Riman yana bir geometriyani taklif qildi — unda esa umuman parallel chiziqlar mavjud emas.

Bu nazariyalar yaratilgan paytda ularning amaliy ahamiyati tushunarsiz bo‘lgan, hatto ba‘zilar tomonidan “keraksiz” deb baholangan. Ammo vaqt o‘tishi bilan bu g‘oyalar butun fan va texnologiya rivojiga zamin yaratdi. Masalan, Riman geometriyasi Albert Eynshteyn tomonidan yaratilgan nisbiylik nazariyasida qo‘llanildi. Lobachevskiy geometriyasi esa bugungi kunda sun‘iy yo‘ldoshlar orqali joylashuvni aniqlash — GPS texnologiyalarida muhim ahamiyat kasb etadi.

Misollardan ko‘rinib turibdiki, fundamental fan ko‘pincha o‘z samarasini o‘nlab, hatto yuzlab yillardan keyin beradi. Shuning uchun har qanday ilmiy g‘oyani “hozircha foydasi yo‘q” deb chetga surish kelajak imkoniyatlaridan voz kechish bilan barobar.

Ilmiy salohiyat masalasiga kelsak, bu faqat raqamlar bilan o‘lchanadigan ko‘rsatkich emas. U jamiyatning bilim darajasi, ilmiy muhit sifati, kadrlar tayyorlash tizimi va innovatsion fikrlash qobiliyatining uyg‘unligidir. Agar mamlakatda ilmiy salohiyat yuqori bo‘lsa, investorlar uchun ham muhim signal bo‘ladi. Chunki har qanday investor yangi texnologiya olib kirishdan oldin bunday savol ko‘yadi: “Bu yerdagi mutaxasssilar yangi texnologiyani tushuna oladimi?”. Agar javob ijobiy bo‘lsa, u eng zamonaviy uskunalarni olib keladi. Aks holda, eski, samaradorligi past texnologiyalar bilan cheklanishi mumkin.

Shu ma‘noda, ilm-fan nafaqat ma‘naviy, balki iqtisodiy kuch hamdir. Bilimli jamiyatni aldash qiyin, chunki u har bir qarorni tahlil qiladi, har bir texnologiyani anglaydi va tanlay oladi. Ilmiy salohiyati yuqori mamlakat esa doimo raqobatbardosh bo‘ladi.

— Yosh olimlar va umuman, sohaga kirib kelayotgan yoshlar haqida to‘xtaladingiz. Bugungi kunda ularning salohiyatini yuksaltirish, ilmga jalb etish uchun qanday imkoniyatlar mavjud?

— Bu juda dolzarb savol. Chunki haqiqat shundaki, fan yoshlarisiz rivojlanmaydi. Ilm doimiy yangilanish, yangi qarash va yangi tafakkur demakdir. Bu esa, avvalo, yoshlar orqali

namoyon bo‘ladi. Shuning uchun eng birinchi vazifa yoshlarda ilmga qiziqishni shakllantirishdir.

So‘nggi o‘n yillikda jamiyatimizda muhim bir o‘zgarishni kuzataymiz: ota-onalar farzandlarini ilmiy qilishga, ularni zamonaviy fikrlaydigan inson etib tarbiyalashga jiddiy e‘tibor qaratga boshladi. Buning asosiy sabablardan biri davlatimiz rahbari tomonidan ilm-fanga berilayotgan yuksak e‘tibordir. Chunki jamiyatda qaysi soha qadrlansa, yoshlar aynan shu yo‘nalishga intiladi.

Yoshlarni rag‘batlantirishda olimpiadalar tizimi ham muhim o‘rin tutmoqda. Prezidentimiz tashabbusi bilan xalqaro fan olimpiadalar g‘oliblariga juda katta mukofotlar berilayotgani tarixiy yangilik desak, mubolag‘a bo‘lmaydi. Masalan, oltin, kumush va bronza medal sohiblariga katta miqdorda pul mukofoti, ularning ustozlariga ham munosib rag‘bat berilayotgani yoshlarda ishonch va intilishni kuchaytirmoqda. Bir jihatdan qaraganda, bu mehnat va iste‘dod qadrlanayotganining yorqin namunasidir.

Shu bilan birga, oliy ta‘lim qamrovi kengaygani ham muhim omil bo‘ldi. Bugungi kunda yoshlarning oliy ta‘limga kirish imkoniyatlari ancha oshdi, yangi universitetlar, xorijiy oliygo‘hlar filiallari ochildi. Bu esa bilim olish yo‘llarini kengaytirdi va raqobat muhitini shakllantirdi.

Biroq har qanday jarayonda bo‘lgani kabi bu yerda ham masalaning ikkinchi tomoni mavjud. Ayrim hollarda ta‘lim tizimida tijoratlashuv alomatlar kuzatilmoqda. Ya‘ni ba‘zi oliygo‘hlar bilim berishdan ko‘ra, ko‘proq talabani jalb qilish va moliyaviy manfaatni ustuvor qo‘yayotgani sir emas. Ayniqsa, iqtisodiyot, chet tillar, huquq kabi ommabop yo‘nalishlarda bu holat ko‘proq uchraydi.

Masofaviy ta‘lim shakllarining keskin ko‘payishi o‘ziga xos savollarni keltirib chiqarmoqda. Albatta, bu zamon talabi, muayyan ma‘noda qulaylik yaratadi. Ammo ta‘lim sifati masalasi doimo ustuvor bo‘lib qolishi kerak. Chunki vaqt o‘tib, talaba mehnat bozoriga chiqqanda uning haqiqiy bilimi namoyon bo‘ladi. Hayot — eng adolatli mezon.

Kadrlar masalasi ham muhim jihatlardan biri. Ayrim nodavlat oliygo‘hlar yuqori maosh taklif qilib, davlat universitetlaridagi malakali o‘qituvchilarni jalb qilmoqda. Bu, tabiiyki, raqobatni kuchaytiradi, ammo ayrim davlat oliygo‘hlarida ilmiy-pedagogik salohiyat pasayishiga olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, yangi ta‘lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalarning bilim darajasi har doim ham yuqori emasligi kuzatiladi. Bu esa ta‘lim sifatiga jiddiy e‘tibor qaratishni talab etadi.

Menimcha, mazkur muammolarni hal etish uchun aniq mexanizmlar joriy etish zarur. Masalan, ta‘lim muassasalariga litsenziya yoki sertifikat berishda ularning faoliyatini muayyan muddatdan keyin qayta baholash amaliyotini joriy etish mumkin. Talabalar bilimni mustaqil sinovlar orqali tekshirish, natijalarga qarab tegishli xulosalar chiqarish lozim. Chunki eng katta yo‘qotish yoshlarning umri va ishonchidir.

— Olimlarning vijdoni haqida to‘xtaladingiz. Umuman, haqiqiy olim qanday fazilatlar bilan ajralib turishi kerak? Uning ilmiy va insoniy sifatlarini haqida nima deysiz?

— Bu juda nozik va muhim masala. Chunki olim faqat bilim egasi emas, balki jamiyat uchun

ishlash samarali. Chunki fikrlar to‘qnashuvi, bahs-munozara va hamkorlik orqali haqiqatga yaqinlashiladi. Shogird esa nafaqat o‘rganuvchi, balki ko‘p hollarda ustoziga hamfikir, yelkadosh bo‘ladi.

Olimning qanday bo‘lishi ko‘p jihatdan uning sohasiga ham bog‘liq, albatta. Lekin barcha sohalar uchun umumiy bir haqiqat bor: olim, avvalo, o‘z fanining fanati bo‘lishi kerak. Ya‘ni u ilmni kasb emas, balki hayot mazmuni sifatida qabul qilishi lozim. Ilmga muhabbat bo‘lmasa, katta natijalarga erishish qiyin.

Shu bilan birga, olimda insoniy fazilatlar — kamtarlik, halollik, sabr-toqat va haqiqatga sadoqat bo‘lishi shart. Chunki ilm yolg‘onni qabul qilmaydi. Biror natijani sun‘iy ravishda ko‘rsatish yoki soxtalashtirish mumkin, ammo vaqt o‘tib, haqiqat baribir yuzaga chiqadi.

Yana bir muhim jihat — shogird masalasi. Olimning ortidan uning ilmiy merosini davom ettiradigan avlod qolishi kerak. Agar olim o‘zidan keyin maktab qoldirmasa, uning faoliyati muayyan ma‘noda uzilib qolishi mumkin. Shuning uchun haqiqiy olim nafaqat kashfiyot qiladi, balki insonni tarbiyalaydi.

— Hozirgacha ilm-fan haqida gapirganimizda, asosan, markaziy tizimga urg‘u berdik. Hududlarda ilm-fan rivoji qanday kechmoqda? Ayniqsa, viloyatlar va hatto tumanlarda universitetlar ochilayotgani qanday samara berishi mumkin?

— Bu juda muhim masala. Chunki ilm-fan faqat poytaxt doirasida qolib ketmasligi, butun mamlakat bo‘ylab barqaror rivojlanishi kerak. So‘nggi yillarda aynan shu yo‘nalishda salmoqli ishlar qilindi. Xususan, Fanlar akademiyasining qator filiallari viloyatlarda tashkil etildi va ular mahalliy universitetlar bilan uzviy bog‘landi.

Buning asosiy maqsadi — hududlardagi intellektual salohiyatni yuzaga chiqarish. Chunki har bir viloyatda iqtidorli yoshlar, malakali o‘qituvchilar bor. Ularga faqat imkoniyat va ilmiy muhit kerak. Shu nuqtaiy nazardan, viloyatlardagi tajribali pedagoglar xohishiga qarab, akademiya tizimiga to‘liq yoki o‘rindoshlik asosida jalb qilmoqda. Natijada bugun viloyatlardan ham kuchli fan doktorlari va ilmiy kadrlar yetishib chiqmoqda.

Hududiy ixtisoslashuv ham muhim jihatlardan biri. Masalan, akademiyaning ayrim filiallarini muayyan yo‘nalishlarga ixtisoslashtirish rejalashtirilgan. Jumladan, Termizda arxeologiya, Namanganda botanika, Samarqandda fizikaga alohida e‘tibor qaratish ko‘zda tutilmoqda. Bu har bir hududning tabiiy va ilmiy imkoniyatlaridan samarali foydalanishga xizmat qiladi. Natijada shu sohalarga qiziqqan iqtidorli yoshlar aynan o‘sha manzillarda jamlanib, ilmiy maktablarda shakllanadi.

— Keyingi yillarda olimlarimiz ajdodlarimiz ilmiy merosini o‘rganish asnosida xalqaro maydonda ham zamonaviy yutuqlar bilan o‘z o‘rnini topmoqda. Bu borada qanday ishlar amalga oshirildi va yana qanday natijalar kutish mumkin?

— Darhaqiqat, bugun O‘zbekiston olimlari xalqaro miqyosda tan olingan. Qator nufuzli ilmiy tuzilmalar, jumladan, Jahon fanlar akademiyasi kabi tashkilotlarga vatandoshlarimiz a‘zo bo‘lib, faoliyat yuritmoqda. Bu ham milliy ilm-fan salohiyatiga xalqaro e‘tirofidir.

Shuningdek, xorijli olimlar bilan hamkorlik izchil rivojlanmoqda. Qo‘shma tadqiqotlar, ilmiy konferensiya va uchrashuvlar orqali tajriba almashinuvi kuchaymoqda. Bu jarayon nafaqat yangi bilimlar olish, balki milliy ilm maktablarini dunyoga tanitish imkonini ham beradi.

Gumanitar fanlar sohasida salmoqli ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, Islom sivilizatsiyasi markazi faoliyati misolida tarixchilar, sharqshunoslar, matnshunoslar va boshqa mutaxasssilar ajdodlarimiz qoldirgan boy ilmiy merosni o‘rganish va targ‘ib etishda samarali mehnat qilmoqda. Bu esa milliy o‘zlikni anglash va ma‘naviy merosni tiklashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, bugungi kunda ilm-fan sohasidagi islohotlar o‘z samarasini bermoqda. Eng muhimi, bu jarayon uzluksiz davom etishi kerak. Chunki ilm bir kunlik emas, balki avlodlar mehnati bilan yaratiladigan buyuk qadriyatdir.

— Mazmunli suhbatning uchun katta rahmat!

www.yuz.uz

yuz.uznews

YANGI O'ZBEKISTON

O'ZBEKISTON MAG'RUR O'YNAYDI FUTBOL!

Xudo bor xalqimning diyonatida,
Polvonlar maydonda kurashar halol.
Ko'krak kerib jahon chempionatida,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Mardlik tarbiyada, botirlik qonda,
Yulduzli onlarga juda ko'p misol.
Bir Vatan, bitta xalq bo'lib maydonda,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Uchar burgutlar bor qutlug' makonda,
Tog'lar haybatiga osmon qolar lol.
Ellarni hayratga solib jahonda,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Darvozabon — qulf, himoya — qalqon,
Alpomishlar zoti topmaydi zavol.
Na'ra tortib, hamla qilar sher, qoplon,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Raqib jamoalar qoladi shoshib,
Hujumchilar urar darvozaga gol.
Ketma-ket yutug'i finalga oshib,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Muxlislik qilar xalq bir jon-u bir tan,
G'alaba naqd bo'lar, qolmaydi savol.
G'olib o'g'lonlarin sharaflar Vatan,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Bitta stadionda birlashar dunyo,
Muxlislar hayqirar: "Gol ur, yana gol!"
Osmondan yulduzlar sochadi ziyo,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Prezident Siz bilan qilar iftixor,
Qo'llab-quvvatlaydi shavkatli diyor,
Vatan, xalq yagona yurtga omad yor,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Davlat bayrog'imiz chiqar falakka,
Madhiya yangrar, yurt yig'lar — ajib hol.
Oltin medal loyiq oltin yurakka,
O'zbekiston mag'rur o'ynaydi futbol!

Rustam MUSURMON,
O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat
xodimi, Qoraqalpog'iston xalq shoiri

Futbol sport turi sifatida paydo bo'libdiki, unga qiziqish, ishqibozlik hamisha ortib borgan. O'yin ishqibozlarini esa ixcham shaklda fanat deb ataymiz. Ochig'i, fanat so'zini eshitganimizda aksariyatimizning xayolimizga shovqin-suron ko'tarayotgan bir guruh tomoshabin keladi. Lekin bu fanatlik emas. Bu holat ko'proq madaniyatsizlikka, axloq chegaralaridan chiqishga o'xshaydi. Asl fanatlik esa bir jamoaga yoki sportchiga mehr qo'yish, muvaffaqiyatidan quvonish, omadsizligidan esa kuyinishdir.

Agar bellashuvda qatnashayotganlar mahalladosh bolalar yoki sinfdoshlar bo'lsa, ayni holat oriyat bilan bog'lanib ketadi. Ularga muxlislik qilish butunlay boshqacha taassurot uyg'otadi. Agar o'z milliy terma jamoangizni qo'llab-quvvatlab turgan bo'lsangiz, bu endi butunlay boshqa holat. Ushbu muxlislik ortida yuragingizdagi Vatanga sadoqat, xalqparvarlik va millatparvarlik tuyg'ulari bo'y ko'rsatib turadi.

Shu bois, muxlisi eng ko'p bo'lgani uchun "millionlar o'yini" nomini olgan futbolda muxlislar "12-futbolchi" deya ta'riflanadi.

Mana, 2026-yilgi futbol bo'yicha jahon chempionatiga ham sanoqli kunlar qoldi. Soat millari o'zbek futbolsevar muxlislarining yurak urishi ritmiga mos tarzda urmog'da. Ko'pchilik, xususan, xalqimiz allaqachon kun sanay boshlagan. Chunki bu yilgi chempionat o'zbekistonliklar uchun o'zgacha ahamiyatga ega. Terma jamoamiz o'z tarixida ilk bor jahon chempionati yo'llanmasini qo'lga kiritdi. Xalqimizning uzoq yillik orzusi ro'yog'ba chiqdi.

Joriy yilgi jahon chempionati o'zbekistonlik futbol muxlislari uchun to'ydek gap. Shodiyona bo'lganda ham oddiy emas, naq 34 yil kutilgan hodisa. Shunday ekan, avvalo, barchamiz bu lahzalar shavqidan bahramand bo'lishimiz kerak.

Har to'rt yilda bo'lib o'tadigan futbol bo'yicha jahon chempionatiga har bir davlat alohida tayyorgarlik ko'radi. Nafaqat futbolchilar, balki "12-futbolchi" bo'lmish muxlislar jamoasi ham terma jamoani qo'llab-quvvatlashga, shuningdek, dunyodagi millionlab kishilar nazdida mamlakatning ijobiy imijini yaratishga urinadi. Umuman olganda, maydon tashqarisidagi ijobiy ma'nodagi bahs maydondagidan hech ham qolishmaydi.

Muxlislik madaniyati millat ma'rifatini ko'rsatadi

Esimda, 2022-yilda Marokash muxlislari

TERMA JAMOAGA MUXLISLIK – YURTGA MUHABBAT IFODASI

Qatardagi chempionat bezagiga aylangandi. Aynan ushbu terma jamoaning guruh bosqichidan chiqishida muxlislarning qo'llab-quvvatlovi muhim rol o'ynagan. O'shanda

bu terma jamoa muxlislarining qizg'in va o'z o'mida tartibli muxlislik qilishini jahon ommaviy axborot vositalari, xususan, mashhur "Reuters" va "The Guardian" nashrlari alohida yoritgan edi. Bu holat nafaqat Marokash, balki butun Afrika qit'asi aholisi tog'risida ijobiy taassurot paydo bo'lishiga zamin hozirlangani ta'kidlandi.

O'zbekiston Markaziy Osiyo davlatlari orasida futbol bo'yicha jahon chempionatida qatnashayotgan yagona mamlakat. Qo'shnilarimiz ham mazkur musobaqada sportchilarimizga muxlislik qiladi. Aslini olganda, Markaziy Osiyo xalqlari har bir xalqaro musobaqada bir-birini qo'llab-quvvatlab, muxlislik qilib keladi. Bunda so'nggi yillarda yanada rivojlanib borayotgan yaxshi qo'shnichilik, birdamlik va hamjihatlik siyosatining ham ahamiyati katta.

Birgina misol: yurtdoshlarimizning Parijda bo'lib o'tgan XXXIII yozgi Olimpiya o'yinlaridagi tarixiy g'alabasiga bag'ishlab, qozog'istonlik xonandaning o'zbek sportchilarini madh etib qo'shiq kuylayotganini ko'rib qoldim. Videolavha ostidagi izohlarda qozog'istonlik birodarlarimiz qoldirgan samimiy qutlovlar esa ikki kura quvontirdi.

Shu bois, futbol va boshqa sport turlarida muxlislik madaniyati juda ham muhim. Ayrim o'yinlarda qaysi jamoalar to'p surgani, hatto hisob qanday bo'lgani ham eslanmaydi, aksincha, muxlislarning o'zini qanday tutgani xotirlanadi. Ayniqsa, jahon chempionatlarida

terma jamoasi bu yil "katta to'y" deb ta'riflaganimiz ushbu xalqarotadbirda o'ziga xos to'yona bilan borishi kerak. Jamoamiz a'zolari bunga jiddiy tayyorgarlik ko'rmoqda. Masalan,

terma jamoamiz yetakchisi Eldor Shomurodov mundialga Turkiya chempionatining to'purari sifatida bormoqda. Hamyurtimiz yakunlangan mavsumda 22 ta gol va 5 ta assist qayd etib, liganing 2025/2026-yilgi mavsumi to'purariga aylandi.

Dunyoning top klublaridan biri "Manchester Siti"da to'p suradigan hamyurtimiz esa jamoasi bilan bu mavsum Angliya liga kubogi va Angliya kubogi sovrindori bo'ldi. Futbol mutaxassislari ta'biri bilan aytganda, terma jamoamiz a'zolari chempionatga "yuqori forma"da yo'l olmoqda.

Qalblardan chiqqani qablarga yetib boradi

Inson eng hayajonli va hissiyotlarga to'la lahzalarida, albatta, she'r o'qiyydi, qo'shiq kuylaydi yoki musiqa chaladi. Futbol o'yini jarayoni ham xuddi shunday hayajonli daqqalardan. Jahon chempionatlarida mamlakatlar o'z shiori bilan ham o'zligini namoyon etadi. Futbolchilar va muxlislar bu so'zlar va ohanglar og'ushida birlashadi. Jahon chempionatlarida barchaning yodida qolgan shior, qo'shiq va kuyni bugun eshitsak ham darhol o'sha paytlar xayolimizga keladi.

Masalan, 2018-yilda Rossiya bo'lib o'tgan futbol bo'yicha jahon chempionatiga borgan angliyalik muxlislar "It's coming home,

football's coming home" so'zlarini qo'shiq qilib kuyladi. Ular ko'chalar va stadionlarni to'ldirib, shu jumlamani takrorladi. Bunga Angliyaning futbol vatani sifatida e'tirof etilishi sabab. O'sha tumirda yana bir qo'shiq ko'pchilikning qulog'i ostida jaranglab qoldi. Bu Peru muxlislari kuylagan "Contigo Perú" ("Sen bilan, Peru") taronasi edi. Peru jamoasi turnimi erta yakunlagan bo'lsa-da, chempionat so'ngiga qadar perulik muxlislar bu taronani kuylashdan to'xtamadi. Natijada u mazkur chempionatning eng mashhur qo'shiq'iga aylandi.

Birinchi bor jahon chempionatida qatnashayotgan, g'olib bo'lish ehtimoli juda kam va atigi 360 mingdan ortiq aholiga ega davlat muxlislarining jahon chempionatida butun dunyo e'tiborini o'ziga qaratga olgani kutilmagan hodisa bo'ldi. Chunki chempionatga kelganlar soni butun boshli davlat aholisidan ham ko'p edi. Avvalo, futbolchilarning mahorati o'yini hamda muxlislarining o'z sportchilarini o'ziga xos tarzda qo'llab-quvvatlashi dunyo e'tiborini ushbu terma jamoaga qaratishga majbur qildi. Islandiya muxlislari "Viking clap" (vikinglar qarsagi) va "Hú!" hayqirig'ini

o'ylab topdi. Ya'ni ritmik qarsaklar va vahimali "Hú!" qichqirig'i orqali dunyo OAV hamda millionlab insonlarning e'tiborini jalb qila oldi. Hatto bugun onlayn futbol o'yinlarida Islandiya terma jamoasini tanlab o'ynasangiz, virtual futbolchilar hamda muxlislar ham aynan shu harakatlarni namoyish etadi.

Boshqa yillardagi jahon chempionatlaridan ham mana shunday misollarni keltirish mumkin. Masalan, 2010-yilgi jahon chempionati esga olinsa, darhol qulog'ingizda Janubiy Afrikaning o'ziga xos cholg'usi — vuvuzela sadosi yangraydi. Yoki bo'lmasa, 2022-yilgi futbol bo'yicha jahon chempionatidagi "Dima Maghrib" ("Doim Marokash") shiori va Argentinaning "Muchachos" qo'shiq'i yodga tushadi. Aslida, barcha terma jamoalar muxlislarining bu kabi shiorlari, qo'shiqlari va kuylari mavjud. Ammo yuqorida sanab o'tilganlari xalq va millat tarixiga, qadriyatlarini ildiziga chuqurroq ulangani hamda o'ziga xos ijodkorlik mahsuli ekani bilan ajralib turadi. Bu esa millat vakillari qalbidan chiqqan nidoning boshqa insonlar qalbiga ham chuqur kirib borishiga asos bo'lib xizmat qiladi.

Yurtdoshlarimiz — o'zbek futbol muxlislari ham bu yilgi chempionatda o'zining yuksak muxlislik madaniyatini namoyish etishiga, san'at asari darajasidagi kuy-qo'shiq va shiorlar bilan butun dunyo e'tiborini o'zlariga qaratishiga umid qilamiz.

Bunda, albatta, o'zbek ijodkorlarining o'mi beqiyos. Birinchi navbatda, badiiy so'z san'ati ustalari hamda sohir ovozi sohibi bo'lgan san'atkorlarimiz O'zbekiston terma jamoasiga bag'ishlangan she'ru qo'shiqlari bilan yurtdoshlarimizga jo'rovozi bo'ladilar.

Sanoqli kunlardan so'ng o'zbek futbol muxlislarining ko'p yillik orzusi bo'lgan jahon chempionati sari yo'l olinadi. Bir so'z bilan aytganda, sport sohasidagi yangilanishlar samarasi o'laroq, o'zbek futboli haqiqiy oltin davriga qadam qo'yadi.

Albatta, o'yinlardan tayyorlangan videolavhalar, tasvirlar va futbolchilarning intervyulari bu kunlarning unutilib ketishiga yo'l qo'ymaydi. Ammo muxlislarning zavq-shavqi va quvonchi, shuningdek, ayni kunlar haqida yaratilgan badiiy asarlar va kuy-qo'shiqlariga mazkur lahzalardagi hissiyotlarni kelajak avlodlar qalbiga butunligicha ko'chira oladi. Qolaversa, bu tuyg'ular boshqa millat vakillarining qalbid ham aks etishi shubhasiz.

Sanjar ESHMURODOV,
"Yangi O'zbekiston" muxbiri

“Yangi O‘zbekiston” va “Правда Востока”
gazetalari tahririyati” DM

MUASSIS:
O‘zbekiston Respublikasi
Vazirlar Mahkamasi

Bosh muharrir:

Salim DONIYOROV

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqriz qilinmaydi va
muallifga qaytarilmaydi.
Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan
tashkilot javobgar.
Gazeta tahririyat kompyuter markazida sahilalandi.
Gazetaning poligrafik jihatdan sifatl
chop etilishiga “SHARQ” NMAK mas’ul.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi
tomonidan 2020-yil 13-yanvarda 1047-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
Nashr indeksi — 236. Buyurtma — G-546.
30761 nusxada bosildi.
Ofset usulida bosilgan. Qog‘oz bichimi A2.
Bahosi kelishilgan narxda.

“SHARQ” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi
bismaxonasida chop etildi.
Bismaxonxa manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.

Navbatchi muharrir: Lutfulla Suvonov
Musahhih: Nasiba Abdullayeva
Dizayner: Xurshid Abdullayev

Manzillimiz:
100060, Toshkent shahri,
Shahrisabz ko‘chasi, 85-uy